

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТИВ За кордоном

Тел. „Свобода“: BERG 4-0897 (4-0237) Тел. У. Н. Союз: BERG 4-1016

THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ПЯТЬ МІЛЬЙОНІВ БЕЗРОБІТНИХ ВНАСЛІДОК СТРАЙКІВ-СОЙЕР

Вашингтон, 16 жовтня. — Секретар департаменту торгівлі Чарлс Сойер, оприлюднив остерогу, що на випадок дальшого тривання страйків у великому промислі прийде до допущення безробіття. Цю остерогу оприлюднив секретар негайно після того, як не вдалося спроби посередництва для припинення страйку в сталевій індустрії і в вугільній продукції. Крім того виявилось, що робітники в алюмінієвій підприсметі АЛКОА, в числі 16,000, рішили вийти на страйк у півночі з неділі на понеділок.

Сойер передбачує 2,000,000 безробітних в часі 1—15 листопада у сталевій індустрії. Внаслідок застою в продукції сталі, багато інших підприємств, які потребують сталі і заліза для втримання продукції в себе, мусять затановити працю. Це може статися в підприємствах для виробу возів, металевих бляшок, машин, електричних приладів і будівельних матеріалів. Внаслідок такого застою Сойер передбачує 5,000,000 безробітних в дні 1 грудня. У дальших наслідках не є виключений цілковитий застій в 2,000,000 малих підприємств в цілому краю з днем 1 січня 1950 р.

Водночас з остерого секретаря Сойера появився комунікат д-ра Едвина Дж. Норса, президента Ради Економічних дорадників Президента Трумана, що з кінцем минулого тижня не зроблено поступу в переговорах між підприємцями і робітниками і що негода між обома сторонами доходить до критичної точки.

Заяви обох загаданих людей насувають, що це підготовка до якогось рішального кроку уряду в справі страйку, не виключаючи й перебрання великих діячів промислу під управу уряду.

ВИКАДАЮТЬ РОБІТНИКІВ З ЮНИ ЗА ОБОРОНУ УРАДУ

Сан Франциско. — Стейтова Каліфорнійська Рада Конгресу Індустріальних Організацій при кінці своєї конвенції зажадала від своїх підвладних юній, щоб вони викликали „який до смерті“ кожного члена, який відважився стати на боці федерального уряду у його змаганнях поставити перед судом Гері Брінджеса, президента юній докових робітників. Резолюцію в цій справі підготувала загадана юнія. — Брінджеса судять саме тепер перед федеральним судом за підступне виманчення американського громадянства.

2,000 САНІТАРНИХ РОБІТНИКІВ ЗГОЛОСИЛИСЯ ХВОРИМИ

Нью Йорк. — 2,000 членів відділу 333 юній прилюдних робітників постановили зголоситися „хворими“ до міського департаменту здоров'я на знак протесту проти відносин, які недозволити на правильну працю. Відділ юній нараховує 5,600 членів. На підставі стейтового закону робітникам у прилюдних підприємствах не вільно страйкувати, отже вони хворіють.

БУДУЮТЬ 100,000 НОВИХ ДОМІВ

Вашингтон. — У вересні почали підприємці будувати 100,000 домів в різних околицях Злучених Держав, як це виявляють федеральні урядовці. Вони кажуть, що це замінний рух у змаганні населення до набути власних домів. Досі впродовж 1949 року побудовано 743,000 мешкальних домів і апартаментів. У цьому числі нема загядки про фермерські домів.

ПРИЗНАННЯ І ПРОТЕСТИ ЗА РІШЕННЯ В СПРАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ КОМУНІСТІВ

Після рішення федеральної лави присяжних суддів у Нью Йорку, що члени американського комуністичного Політбюро є винуваті в намірі насильного скинення американського уряду, посилалися з різних сторін Америки й цілого світу признання й протести для самого

ГРОМАДА АМСТЕРДАМ ВЕДЕ ПЕРЕД В ПЕРЕСЕЛЕННІ АКТІВ

Невеличка українська громада в Амстердамі, Н. Н., може послужити прикладом, яких великих і благородних діл можна довершити при добрій волі та впертою працею. Допомоговий Комітет в цій громаді, що працює під проводом одного з нових імігрантів, п. Гнатківського, допоміг досі переселити і влаштувати там о. коло 80 родин нових імігрантів. В останньому ця громада прийняла ще 12 родин, майже в четверо перевищуючи під цим оглядом признану й квоту, та переслала до ЗУАД Комітету 509 доларів, отже поновину признаної й квоти фондів на переселенчу акцію.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В НЬО ЙОРКУ ВІДСВЯТКУВАЛА ЮВІЛЕЙ БАТЬКА-СОЮЗУ

В суботу, дня 15 жовтня, українська молодь Нью Йорку, при співпраці місцевого Союзового загалу, відсвяткувала 55-літній Ювілей Українського Народного Союзу, влаштувавши з цієї нагоди великий бенкет, з виступами бесідників та артистичною програмою. Привітальну телеграму з цього приводу прислав мейор Нью-Йорку, Вільям О'Давер, а президент Міської Ради, Вінсент Імпелатері, виступив особисто та в імені мейора, вітаючи УНСОЮЗ, підкреслюючи його величчю, який український вклад в розбудову нашої країни та бажаючи йому найкращих успіхів на майбуттє.

Імпреза була влаштована о. кремним Комітетом Союзової Молоді, в склад якої входили: Петро Кучма (молодший) як президент та Генрі Васло, підкреслюючи його величчю, як попереднього дня в Нью Йорку, Свято було влаштоване місцевою Союзовою молоддю, при допомозі головних радних УНСОЮЗу, Миколи Давискиби та Івана Кокольського. Святом провів ініж. Прухницький. Головним промовцем на бенкеті був головний секретар УНСОЮЗу, Дмитро Галичич. Мистецьку частину програми виконав хор під управою о. Королишина. Відчитано ряд привітів, а від УР Союзу зложив його особисто головний радний цієї організації п. Зорина.

В Лудлов Ювілейне Свято влаштовано при співпраці чотирьох місцевих відділів. Ним провів д-р В. Орещук, один з нових імігрантів, а головну промову виголосив редактор „Свободи“, д-р Лука Мишуга. Велику проповідь про УНСОЮЗ, його працю і заслуги, виголосив о. Кульматський.

В імпрузі в Бостоні і в Лудлов, крім великої кількості місцевих громадян, взяли масову участь поселені в цих місцевостях нові імігранти.

ВИНАЙДЕНО НОВІ ПРОМІННЯ „Х“

Упсала, Швеція, 17 жовтня. — Молодий шведський вчений на місцевому університеті, д-р Арне Франтцелл, винайшов нові проміння „Х“, при допомозі яких можна буде фотографувати жили і тканини в людському організмі. Новий винахід матиме величезне значення в модерній медицині та інших наукових галузях.

ЗАКІНЧЕНО ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ В ГРЕЦІЇ

КОМУНІСТИ ПРОГОЛОСИЛИ ЗАКІНЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ, ЗБЕРІГАЮЧИ АРМІЮ.

Лондон, 17 жовтня. — Комуністична партизанська армія в Греції проголосила вчора, що вона перериває дальші дії партизанської війни в тій країні „з метою зберегти Грецію від тотального знищення“. Повідомлення передано через так звану „радіостанцію вільної Греції“ і комуністичним так званим „урядом вільної Греції“. Рівночасно генеральний штаб грецької армії в Афинах повідомив, що недовбиті розгромлені на голову більшовицьких партизанів пробують тепер реорганізуватися в Альбанії. В більшовицькій прокламації обвинувачується грецьких „монархо-фашистів“ та „американсько-англійських імперіалістів“, що вони „обернули в руїну“ Грецію та „принесли невмишлюву нужду грецькому народові, піхнувши його в громадянську війну три і пів роки тому“. Тим самим, розбиті грецьким народом москвські агенти пробують звалити на інших те, що тільки вони самі завинили. В їх прокламації в дальшому стверджується, що „грецьку проблему“ тепер розв'язуватиме Організація Об'єднаних Націй без участі Советського Союзу. Переможних в громадянській війні „монархо-фашистів“ обвинувачується, що вони говорять про „амністію і договори але на ділі продовжують переслідування демократів де тільки їх підобудує в Греції“.

МОСКВА ВСТАНОВИЛА „ДИПЛОМАТИЧНІ СТОСУНКИ“ ЗІ СХІДНОЮ НІМЕЧЧИНОЮ

Берлін, 17 жовтня. — Москва продовжує свою обудну комедію зі створеною „нею“ східно-німецькою „демократичною республікою“, встановлюючи з нею „дипломатичні стосунки“. Головою советської „дипломатичної місії“ в Німеччині іменовано Георгія М. Пупкіна, бувшого советського амбасадора в Мадридському відомого з кривавої частки мадярських „ворогів народу“. Східно-німецьким представником в Москві буде виставлений там німецький комуніст Рудольф Аппельт. Заповідається, що з іменуванням Пупкіна новим советським гавлятером в Східній Німеччині, там почнеться масова чистка всіх можливих ворогів терористичної советської „демократії“. Звертається увагу на факт, що з проголошенням східно-німецької „держави“ комуністи користуються там всіма тими надістатичними гаслами, що допомогли свого часу Гітлерові довести до кінця свою війну на півдні світу.

ТРУДНОШІ У ФОРМУВАННІ НОВОГО УРАДУ ФРАНЦІЇ

Париж, 17 жовтня. — Новименований прем'єр Франції, Жиль Мок, ще досі не потрапив договоритися з представниками Республіканської, Радикальної і Соціалістичної партій, які досі творили коаліційний уряд та які мали б творити його теж в майбутньому. Проте, виходячи з Національної Асамблеї Мок заявив, що він сьогодні зробить це останню спробу в цьому напрямку та проголосить склад нового уряду. Якщо Асамблея його відкинула, тоді Мок зрештує з прем'єрства.

МАДЯРСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПОВІСИЛИ РАЙКА

Будапешт, 17 жовтня. — Мадярский комуністичний суд відкинув відклик бувшого комуністичного міністра закордонних справ, Лашла Райка, та двох інших підсудних від присуду смерті і митилої суботи їх повішено. Райка та інших його співвинувачених засуджено за „змову“ з Тіто проти відданого Москві теперішнього комуністичного уряду та за „шпигунство“ в користь західних альянтів.

КАНТОН В РУКАХ КОМУНІСТІВ

Гонг Конг, 17 жовтня. — Кантон, третє по величчю місто Китаю та протягом останнього пів року столиця національного уряду, попав минулої суботи в руки наступаючих комуністичних військ. Перед приходом большевиків з міста евакуовано уряд і військо й комуністи увійшли до нього без одного вистрілу. В місті негайно створено комуністичне управління.

ВІДЕУДЕТЬСЯ ПЛЕБІСЦИТ В СПРАВІ ПОВОРОТУ КОРОЛЯ ДО БЕЛГІЇ

Женева, 17 жовтня. — Бельгійський прем'єр Гастон Ейскенс відбув з королем Леопольдом нараду, під час яких вони обоє погодилися, щоб бельгійський народ в плебісциті виявив свою думку чи він бажає собі повороту короля.

СВОВОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Ha рік	\$7.00	One year	\$7.00
Ha рік року	\$3.75	Six months	\$3.75
Ha рік місяць	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і Західному:		Foreign and Jersey City Rates:	
Ha рік	\$10.00	One year	\$10.00
Ha рік року	\$5.25	Six months	\$5.25
Ha рік місяць	\$2.75	Three months	\$2.75
Часо в понеділок (англійською Часиною):		Monday's Issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
Ha рік	\$2.50	One year	\$2.50
Ha рік року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОВОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕМОГА СПРАВЕДЛИВОСТІ

Не тільки в Америці, але мабуть у всіх країнах світу, де ще людям живеться вільно, очікувано з великим зацікавленням, а то й напруженням, як і чим закінчиться майже 9-місячна судово розправа в Нью-Йорку, де на лаві обвинувачених опинилися 11 передових комуністів. Це ж було на суді американського Політбюро, це судили самих вибраних, сам мозок Комуністичної партії в Америці, вишколений до найвищого ступня у всій большевицькій техніці й діалектиці.

Що це був „комуністичний мозок“, про те кожний мав нагоду перекопатися впродовж дев'яти місяців, читаючи в газетах точні звіти про хід цієї небувалої в історії американського судництва розправи. Тому саме тепер уже всі американці могли пізнати з слів і поведінки комуністичної верхівки, чим є комуністи для їхньої країни та яких вони вживають метод, щоб повалити існуючий американський лад і завести в Америці такий порядок, який є в країнах, якими верховодить червона Москва.

Тисячі книжок, що правда, писали про це, але як мало американців їх читало, а як читало, то як багато з них вважало це за „пропаганду“, а не за правду? Десятки мільйонів американців могли тепер виробити собі свою власну думку про комуністів на підставі цього, що говорили самі комуністи і до чого самі признавалися, поминаючи вже ті їхні злочини, від яких вони відмовлялися, а які були доказані свідками. Вважаємо, що якраз це найважливіше, що широкий американський загал вкільки зрозумів, що він має між собою зрадників, ворогів американської демократії, слуг Кремля, що працюють весь час на згубу Америки. Присуд, який видали присяжні судді в ньюйоркському комуністичному процесі, тільки закріплює це переконання про комуністів, якого набув американський загал в часі 9-місячної судової розправи. Знов присяжні судді не тільки поступили справедливо, але зробили величезну прислугу цій своїй країні, а теж демократії в цілому світі. Тому й не диво, що деякі часописи повтітали цей присуд як „перемогу Америки“.

Американські українці, очевидно, не довідалися на цій процесі чогось нового про справжній змагання комуністів, чіткою тактику і підтягну роботу. Надто добре знають вони історію поневолення України червоною Москвою, щоб не знати цього всього, як і не розуміти, якою загрозою є комуністи для кожної країни, навіть такої як Злучені Держави. Так, усе це ми знали, але як важко було нам це наше знання передавати американському загалові! Скільки доводилось нераз витерпіти якраз за те, що ми передавали правду про комуністичну інфільтрацію та советську агресію!

Ньюйоркський процес отворив очі американському народові не тільки на комуністичну небезпеку в Америці, але й в цілому світі. Тепер яснішим стане для них і те, як це сталося, що Україна опинилася під большевиками по першій світовій війні; тепер вони можливо й краще оцінять героїську боротьбу українського народу проти большевицько-московського наїздника.

Це, що суддя Медіна вів судову розправу проти комуністичних змовників проти Злучених Держав з надзвичайною терпеливістю і безпартійністю, вислухуючи навіть частих зв'язок з боку підсудних та їхніх оборонців, тільки додає честі судді й скріплює присуд в очах усіх, що не є отруєні комуністичною отрутою.

За розбудову рідної преси

Було б зайво говорити про значення преси в модерному суспільстві, якого взагалі не можна б собі подумати без неї. Не зважаючи на всі інші засоби публічної інформації та їх розбудову, не зважаючи на сильну популяризацію радіа, кіна, телевізії і т.п., друковане слово не тільки не тривить своєї вартості, але навпаки, його значення і вартість з кожним днем тільки збільшується.

Рівночасно з цим збільшується теж вимоги до преси. Бо хоча завданням преси залишається все та сама вимога шкоро, точно, правдиво та об'єктивно інформації, то наше суспільне життя так з кожним днем поширюється і поглиблюється, творяться щораз нові його ділянки, що тільки максимально розбудована преса може додержати кроку загальному прогресові та відіграти свою роль його підвижника. Модерні технічні засоби у видаванні газет дають на це всі передумови, як теж можливість вишколу редакційного і технічного персоналу дають можливість підібрати відповідні кадри людей, які відповідали б вимогам модерного пресового мистецтва.

Вистачить взяти до рук будь-яку серйознішу американську газету, щоб на прикладі перекопатися в правдивості цих тверджень. Десятки сторінок там заповнені найновішими інформаціями з цілого світу, пересланими радіовою дорогою. Радіом подається теж фотографії, що протягом кількох годин ви вже бачите їх в газеті. Вже не сотні, але тисячі спеціалістів інформують та наświetлюють поодинокі події з найрізноманітніших ділянок. Редакція і Адміністрація кожної газети це сьогодні величезна творча машина, яку справді можна б порівняти тільки з живим суспільним організмом. Около 15 тисяч різноманітних газет, поверх 2,000 радіостанцій, безліч всіляких періодичних і неперіодичних публікацій обслуговують американський нарід під інформаційним оглядом. Крім великих краєвих щоденників, свої власні газети мають всі більші а часто і менші місцевості.

Поодинокі етнічні групи в цій країні мають крім того свою власну пресу, що в більшій чи меншій мірі заспокоює їхні громадські потреби та заступається і обороною справ народів їх походження в американському аспекті. Українці під цим оглядом є в окремо-поодинокі і то вже від давна. Інші національності, як поляки, німці, балтійські народи і т.п. мали до війни незалежні держави і свій „голод“ заїнтуєсування старокраєвими спра-

вами можна було заспокоїти старокраєвими газетами. Не так було в українських випадках. Повідомлення про справжні події на українських землях скерсувала з місцевих газет рука безпощадного окупантського цензора, а американсько-українська преса вже й тоді була чи не єдиним вільним інформатором в українських справах, якщо не враховувати всілякі нелегальні видання в Україні та на еміграції в Європі.

Ці обставини з найбільшою силою заіснували тепер. Безпосередньо після війни ще по-являлося багато періодичних і неперіодичних видань в Європі, але з переселенням маси європейських скитальників, частину з них вже зліквідовано, а інші є на ліквідації. Американсько-українська преса, зі своєю міцною громадською базою, стоїть тепер перед величезним завданням, як з огляду на положення України так і на доплив вже чималої кількості нових імігрантів до цієї країни. Українській обставині за останні роки радикально змінилися, виринули небували досі завдання і обов'язки для нашої преси на американській землі. Але преса сама по собі навряд чи переступила свої попередні рямці, а вже цілком певно не зробила того в такій мірі, як це було б необхідно. І тому перед нами всіма, а зокрема перед існуючою тут пресою, величезне завдання стати на висоті нових завдань.

В рамках дотеперішньої кампанії „Свободи“ за добровільною доплатою до передплати на пресовий фонд, надіслали читачі багато цінних зав'язок і спостережень щодо теперішнього стану і якості щоденника та щодо його дальших потреб. Мусимо сказати, що всі ці спостереження дають цілком по лінії того, що Редакція „Свободи“ й сама знає та до чого змагає. Не маючи це певности щодо кінцевого висліді кампанії та щодо матеріальних можливостей, які вона перед „Свободою“ відкриє, ми не хотіли б висловлювати нашої думки кон-кретно. Стверджуємо тільки, що ми маємо сміливі плани щодо дальшої розбудови як „Свободи“, так і цілого видавництва, ми маємо на це теж багато технічних можливостей і ми почуваємось на силах цей план здійснити, якщо тільки наш загал в цьому допоможе. Вислід теперішньої кампанії і недалека конвенція УНСоюзу будуть під цим оглядом рішальними. Або ми матимемо репрезентативний український щоденник, який своєю величезною, своєю змістом і формою відповідав би тим величезним завданням і обов'язкам,

що їх доля наложива на нашу американсько-українську громаду, або далше заповнюватимемо ці нечисленні сторінки всіх наших газет закликаним та проголошуваним пожертв на пресовий фонд. Ми вже на початку кампанії згадали, що її вважаємо за своєрідний плебісцит. В цій кампанії кожний громадянин має можливість чинно доказати своє розуміння преси, а „Свобода“ матиме наявний дороговказ куди й як її йти.

Навряд чи існувала будь-коли яка газета, щоби такими сильними вузлами була зв'язана зі своїми читачами та з громадянами взагалі, як це маєтись з „Свободою“. „Свобода“ є сьогодні чи не єдиною газетою в світі, яка що року на річних зборах УНСоюзу та що чотири роки на конвенції здає повний звіт як зі своєї адміністрації так і зі свого ідейно-політичного напрямку. Громада має право цей звіт прийняти і висловити Редакції своє довіря, або той звіт відкинути та домагатися відповідних змін. Від двох десятків років громада цей звіт одобрювала. „Свобода“ була завжди тільки такою, якою собі бажала суспільність.

Так буде і тепер. „Свобода“ в майбутньому буде тільки такою якою бажав собі наш загал. Це бажання він виявить в зогорічній рішальній кампанії за добровільною доплатою до передплати та на пресовий фонд. Віримо, що це бажання буде одностайно розбудувати „Свободу“ під кожним оглядом так, щоб вона могла

Карл Маркс і Росія

Коли говорять про відношення Маркса як політика до Росії, то його можна означити одним словом: ненависть. В кореспонденції і в працях Маркса часто зустрінете вороже відношення не тільки до царської Росії, але також і до російських революціонерів-народників, що були прийняті давнім московським месіанізмом і хотіли вчити світ, як треба робити революцію (Бакунін, Ткачов і ін.). Особливо вражає Маркса аморальність російських революціонерів і їх політичний авантюризм, що не числився з засобами політичної боротьби і не вважав на жертви.

Маркс, як економіст, твердив, що аграрна Росія, з її відсталішим господарством, не може дійти до соціалістичної форми устрою, бо, на його думку, соціалізм має вирости на основі розвиненого капіталізму. В цьому була основа спору між Марксом та російськими „народниками“, що вірили в можливість соціалізму в Росії. Ми ближче до соціалізму стоїмо, тому, що ми відстали, — писав народник Ткачов. Для Маркса російські народники були ще й тим неприємні, що

у деякого з них виявлялися наші, — російського самодержавного царя! Так, революціонер Михайло Бакунін, буди на засланні в Сибірі, написав покаєнний лист до царя Миколи I і радив йому деспотові стати на чолі революційних рухів в Європі і так розширити російську імперію. Цей лист не міг бути відомий Марксові, але він інтуїтивно не довіряв Бакунінові і називав його „царським агентом“.

Щодо російського імперіалізму Маркс був до кінця своїх днів непримиренний. Він висловлював свої симпатії до поневолених Росією народів — поляків, кавказців, українців. Він знав історію України, читав твори нашого історика Костомарова і мав кореспонденцію з українським емігрантсько-соціалістом „Сергієм Подолінським“. (Про це — в працях М. Грушевського, Д. Донцова і ін.) Маркс був прихильником воєнної інтервенції супроти царської Росії, яку звали тоді „жандармом Європи“. Тому він вів виступ європейської коаліції (Англії, Франції, Сардинії) проти царської Росії 1852/55 р. (Кримська війна). Царського деспотизму та імперіалізму Маркс не вважав за російську „внутрішню справу“ і готовий був рішати цю проблему війною.

Тому, що англійський уряд під проводом Палмерстона довго не рішався на певний крок супроти Росії, Маркс підозрював навіть цього державника Британії, чи не був він „російським агентом“.

Маркс покладав свої надії щодо боротьби проти російського імперіалізму на Велику Британію. 1853 року в англійській газеті „Нью-Йорк Трибюн“, з 12 квітня Маркс писав: „Життєві інтереси мають зробити Велику Британію позитивним і непримирним противником російських планів анексії і розширення. Зайшовши далеко по дорозі до всесвітньої імперії, правдоподібно ця гігантська великодержавна зробить зупинку в своєму розвитку на Албанському півострові, в самому центрі Адріатики... Може виявитися, що нормальна границя Росії приходить від Данії або, можливо, від Штетину до Триєсту. І як це правда, що завоювання йде за завоюваннями і анексія за анексією, так певно завоювання Туреччини Росією було б вступом до анексії Угорщини, Прусії, Галіччини і до остаточного створення славянської імперії. Спинення російського плану анексії — справа цього моменту“. В цьому домаганні інтереси демократії і Англії мають головну потребу“.

Ці слова, писані 100 літ тому, мають велику актуальність в наших днях. Російська світова імперія по ширі йде до Штетину і до Албанії, але в Азії ще далі, бо Москва має в своїх руках майже весь Китай. Москва звелічує царських генералів, що будували російську імперію і веде нагірку на „космополіти“, яких уважає за англо-американських агентів. Може статися, що за наведеною вгорі цитату Сталін звелить виключити Маркса із списку комуністичних „святих“. Для московського імперіалізму важливіші Суворови, Кутузови, Нахімови, як „космополіти“ Маркс.

Т. П.

Дивлюсь на обличчя хворого: „Так ось це де-кілька радків і книжка списана до краю. В ній все чим жив і чим болів, і все, що в серці я ховаю. І так цій книжці відданий я. Я наче ниткою живою. Був з Вами зв'язаний що дня. Ненавче з рідною сестрою. Тепер допущу ядкий, і все навколо мене, блідне. А чора ще цілий світ і їх поїло серце біле. Ніщо не вічне на землі. Давно вже сказав не мене. Пожовкні вже я мої саді. Колись і свіжі і зелені“.

(Продовження на стор. 3-тія)

КОШТИ ПОВОЄННИХ СТРАЙКІВ

„Нема повороту“ — заклав в імені 500,000 страйкуючих ставлених робітників голова їхньої юнії, Філіп Морей, у промові на робітничій збірці в Йонстаун, О. Він заявив, що тільки безумовне прийняття підприємцями доручення президентської комісії для устійнення фактів, може завершити страйкарів до праці.

Того самого дня — 11 жовтня — президент майнерської юнії, Джан Л. Луїс, відмовився прийти на конференцію такої ж президентської комісії, яка мала устійнити факти в страйку вуглекопів.

Отже: в одному випадку речник робітництва обстоює рішення президентської комісії, в другому випадку інший речник відмовляється, навіть прийти на розмову з членами комісії. В обох випадках наслідок такий самий: продовження страйку у безконечність.

В американських робітничих русі здавна відчувається недостачу одноцілісного плану в наслідок ривалізації між поодинокими робітничими організаціями. Американська Фе-

дерация Праці (А. Ф. П.) відверто заповідає, що буде здобувати нових членів дорогою перемовини до себе членів з Конгресу Індустріальних Організацій (К. І. О.); найбільша юнія з К. І. О., юнія автомобільних робітників, прийняла незалежно від юнії ставлених робітників — теж приналежної до К. І. О. — умову Форда в справі старечої пенсії і покинчила страйк; Джан Л. Луїс має постійно свої аргументи для виправдання страйку вуглекопів: раз тому, що „нема контракту — нема праці“, другий раз тому, що „нема фондів на старечу пенсію — нема контрактів“; залізничники завжди тримаються осторонь від загального робітничого руху і мають свою власну політику; а так звані „ліви“, тобто большевицькі юнії обстоюють думку постійного страйку, як саботажу проти теперішнього демократичного устрою Злучених Держав.

Нічого дивного, коли з рядів самого робітництва виділяють питання: „До чого то все дійде?“

Галина Лашенко.

ГАСЛА ПРОМЕНИСТІ

(Смерть О. Олеса).

1) Як до брами долучу
Уладу я перед нею,
І на всевіт закричу:
„Боже, зглянься над землею!“
(О. Олесь).

Був гарячий липень 1944 року, час, коли Прага завше пустіє, класовці відстають вакації і висилають свої родини на курорти. Але цей рік, коли війна подала докучувалася до свого апогею, Прага була переповнена народом, передусім німецькими військовими і їх родинами, що наїхали сюди з Німеччини. Українці теж купились в Празі, де найлегше було прожити в складних умовах військового часу. Їх родини поповнювались втікачами з надніпрянської Укра-

їни, Волині, Галичини і часто неспокійне життя їх знову й знову хвилювала трагічна вістка про нові чергові арешти, усюди, куди досягла гестапівська рука.

В цей час українців Праги засмутила вістка про тяжку недугу поета О. Олеса, що лежав у шпиталю на Буловці. Коли лікарі побачили, що дні поета почислені, вони дозволили перевезти його до помешкання. 16-го липня, як Олександра Івановича Олеса перевозили з Буловки до дому, він стратив приємність, потім поволі прийшов до себе, але говорив мало і на довго впадав в важкий сон.

Щоб дружину поета не лишати біля недужого саму, знайомі вирішили лишитись в неї по черзі на ніч. Віра Антонівна*) не спала всі ночі, бо Олесь

*) Віра Антонівна — дружина поета. Всього час кидався, заспокоювався звичайно перед ранком. Не говорив, лише відповідав на питання. Молода, дуже симпатична лікарка-доктор Маршова, приходила щодня. Коли питала по чеськи Олеса, що його болить, відповідав по чеськи. Часом здавалось, що на деякі питання він відповідав тільки, щоб відповісти а сам думав про щось інше. Д-р Маршова дружину поета заспокоювала, але близьким приятелям сказала, що печінка не працює, а далі перестануть працювати і нирки.

— „А такий вликий поет? Скільки він може ще написати, якщо не хвороба“, сказав хтось з присутніх.

— „Він вже писати не буде“, відповіла лікарка.

В четвер 20-го липня Олесь говорив, питає, що нового в світі? Як воєнні події? Йому сказали, що був атентат на Гітлера. Олесь наче зрозумів, питає, як це сталося? Був неспокійний, стогнав... Ввечері того ж дня вже не говорив нічого. Його повертали, але не могли повернути. Прийшов доктор Г., довго дивився на Олеса і сказав:

— „Ще пару днів потягне, може і з тиждень“.

В суботу зателефонували пану С. Сенику, щоб він приїхав до дружини Олеса, що стан Олеса критичний. І щоб по дорозі зайшов до родини Олеса, професора Л. Білецького. Приїхали вдвох по 10-й годині. Я з пані Марією були вже там. Ми всі бачили, що почалась агонія. Сказали про це Л. Білецькому.

— „Так, звичайно, кінчається“, відповів той.

Я потішаю дружину поета, але вона розвела руками й показала на ліжко. Олесь тепер

вже не кидався; тіло лежало без руху. Але він тяжко дихав, хрипів. Очі були мутні. Нічого не бачив. З уст виходила піна. Це було страшно. Часом дихання було тяжке, що здавалось хворий не витримає і задушиться. Віру Антонівну це лякало. Вона мучилась, що мучиться він. Знов прийшов д-р Г. Довго дивився на хворого, тримав його пульс. Пульс то ступав дуже сильно, то припинявся зовсім. Відходячи сказав мені в передпокою:

— „Мабуть сьогодні чи завтра“.

В кімнаті була зловісна тиша, яку переривало тяжке дихання і харчання хворого. Дружина його тоді зривалася з ліжка. Вона боляче переживала кожний стогін умираючого. Всього час вона прохала закликати лікаря. Сеник умовляв її лягти хоч на хвилину на канапу. Вона на хвилину лягає але не спить. Я з професором Білецьким сидимо біля самого ліжка. Ми мовчимо.

писав він мені недовго перед смертю. І тепер це все кінчається.

В кімнаті зловісна тиша... Білецький нахилиється до мене і каже приглушено:

— „Я зараз відхожу. Пані Галю, я хочу, щоб ви знали, що гроші, які я дістав, я передав...“ Він говорить далі, але я схвилювана і не розумію, що він говорить. Білецький відходить. Дихання Олеса стає все тяжчим. Віра Антонівна благає піти за лікарем. Ми знаємо, що це не допоможе, але щоб її заспокоїти, Сеник йде і

(Дальше буде).

СТАРШІ І МОЛОДІ!
ЗБИРАЙТЕСЯ І ПРИХОДІТЬ НА

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

З НАГОДИ 30-РІЧЧЯ СУРМИ
В НЕДІЛЮ, 23. ЖОВТНЯ 1949
в годині 5. пополудні

WEBSTER HALL, 119 E. 11th St. NEW YORK CITY.

Побачите найкращу фільму „МАРУСЯ”. Забави-
тесь до рана при першорядній музиці.

ВЕБСТЕР ЗАЛІА щойно відновлена. Найкраща в Нью Йорку.
Фільма, Баль, все за одну ціну лише **ОДИН ДОЛЯР і 20 цент.**
текс. **ВСІ ПРИХОДІТЬ!** Не опустіть!

Гостям раді. — **Валевий Комітет.**

